

V rámci projektu Příběhy našich sousedů jsem se svými spolužáky začátkem prosince minulého roku navštívil s dědečka mé spolužačky pana Josefa Kříže, žijícího v Moravanech. Ačkoliv má 95 let, jeho paměť slouží neuvěřitelně dobře. Z jeho poutavého vyprávění o životě mě nejvíce zaujalo období druhé světové války, kdy byl totálně nasazen.

Pan Kříž byl poprvé totálně nasazen v roce 1938 v brněnském Zetoru, kde těžce pracoval při budování kanalizace. Podílel se také na stavbě Hitlerovy dálnice v úseku od Kníniček do Lysic. Na podzim roku 1944 byl povolán do Vídně, aby zde společně s dalšími deseti tisíci nasazenými kopali protitankové zákopy.

Zajímalo mě, co vlastně pojem totální nasazení znamená, kam lidé odcházeli a kdy se vraceli, zda se snažili utéct a zda to bylo vůbec možné. Zajímalo mě také, na co mysleli, když pracovali v cizí zemi a jaký byl vztah k cizímu obyvatelstvu. Jak prožívali bombardování, jak se strachovali a kolik jich tam zahynulo, jak žili... Tolik otázek si žádalo odpověď! Chtěl jsem zjistit víc o osudech totálně nasazených lidí.

Totální nasazení byly vlastně nucené práce obyvatel zemí okupovaných Němci za druhé světové války. Nacistické Německo mělo problémy s nedostatkem pracovních sil již před vypuknutím druhé světové války. Po odvodu německých mužů do armády se tyto problémy ještě prohloubily. Byly zavedeny hromadné nucené nábor, takže v srpnu 1942 pracovalo v německých podnicích 3,4 miliónů zahraničních dělníků. A během dalšího půl roku vzrostl počet totálně nasazený o další dva milióny lidí!

Mezi nejhorší druhy práce při totálním nasazení bylo například hloubení a výstavba podzemních továren, nebo následná otrocká práce v nich. Fyzicky velmi namáhavá práce v nelidských podmínkách, nedostatek jídla, odpočinku a velmi špatná hygiena způsobovala smrt vyčerpání nebo hladem. Takové pracovní podmínky si dnes dokážeme představit jen velmi těžko!

Odhaduje se, že z celé Evropy bylo za druhé světové války nuceně nasazeno 13,5 miliónu lidí. Z Čech a Moravy jich bylo asi 640 tisíc. Tomu, kdo odmítl pracovat, hrozilo vězení nebo deportace do koncentračního tábora. Z příběhů totálně nasazených víme, že pracovní a životní podmínky totálně nasazených byly nelidské. Lidé byli ubytováni v hromadných táborech s nedostatečných hygienickým zázemím, poskytovaná strava byla nekvalitní a v minimálním množství, pracovat však museli někdy i více než sedmdesát hodin týdně. Velkou hrozbou pro všechny byly nemoci, pracovní úrazy a stále se stupňující nálety. Z totálního nasazení se nevrátilo velké množství lidí a velké množství jich zemřelo na následky útrap po návratu.

Nikdo z nás by nechtěl být totálně nasazen. Jen těžko si dovedu představit pocity pana Kříže, který byl poprvé totálně nasazen přibližně v našem věku! Jen si zkuste představit, že jste mladý člověk, který se chce vzdělávat, bavit a radovat se ze života a náhle obdržíte příkaz k totálnímu nasazení! Ocitnete se na neznámém místě, v cizí zemi a zde musíte být a tvrdě pracovat ve strašlivých podmínkách. Jsem velmi rád, že žiji v době, kdy si tyto strašné události v naší vlasti jen připomínáme, a doufám, že se lidstvo už nikdy nesetká s tak hroznými věcmi, s tak hroznou ideologií. A co vy?